

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 520/2013-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 29. októbra 2013 predbežne prerokoval sťažnosť N. M., N., zastúpenej advokátom JUDr. L. Š., Č., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, práva na zohľadnenie záujmu dieťaťa podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa a práva na ochranu a starostlivosť nevyhnutnú pre blaho dieťaťa podľa čl. 3 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa postupom a rozsudkom Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom z 28. februára 2013 v konaní vedenom pod sp. zn. 4 P/342/2012 a postupom a rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne zo 17. júla 2013 v konaní vedenom pod sp. zn. 17 CoP/73/2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť N. M. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. septembra 2013 doručená sťažnosť N. M. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie

základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na zohľadnenie záujmu dieťaťa podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa a práva na ochranu a starostlivosť nevyhnutnú pre blaho dieťaťa podľa čl. 3 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa postupom a rozsudkom Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom (ďalej aj „okresný súd“) z 28. februára 2013 v konaní vedenom pod sp. zn. 4 P/342/2012 (ďalej aj „rozsudok okresného súdu“) a postupom a rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) zo 17. júla 2013 v konaní vedenom pod sp. zn. 17 CoP/73/2013 (ďalej aj „rozsudok krajského súdu“ alebo „napadnuté konania“). Sťažnosť bola doplnená na základe výzvy ústavného súdu podaním sťažovateľky doručeným ústavnému súdu 9. októbra 2013.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že na okresnom súde prebiehalo konanie o zrušenie vyživovacej povinnosti. Okresný súd rozsudkom rozhodol o návrhu tak, že zrušil vyživovaciu povinnosť navrhovateľa voči sťažovateľke, ktorá mu bola stanovená v sume 100 €, a to s účinnosťou od 12. decembra 2012. Krajský súd svojím rozsudkom vydaným v odvolacom konaní rozsudok okresného súdu potvrdil.

Sťažovateľka rozsudky okresného súdu a krajského súdu považuje za „úplne zmätočné, právne nezrozumiteľné, nepreskúmateľné pre nedostatok odôvodnenia a najmä arbitrárne z toho dôvodu, že prvostupňový súd ako i odvolací súd nerozhodli na základe vykonaného dokazovania v predmetnom konaní, z ktorého je evidentné, že nepoberám dávku v nezamestnanosti s sni dávku v hmotnej núdzi a som vedená na Úrade práce...“.

S prihliadnutím na to sťažovateľka poukazuje na to, že na pojednávaní vo februári 2013 navrhovateľ uviedol, že svojej priateľke prispieva 250 € mesačne a voči nej však nie je schopný platiť výživné v sume 100 €, preto sa sťažovateľka domnieva, že okresný súd a krajský súd porušili aj čl. 3 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa.

Nadväzne na to sťažovateľka uvádza, že v dôsledku nesprávnych a nepreskúmateľných rozhodnutí okresného súdu a krajského súdu v súčasnosti nemá

žiadne príjmy nielen od štátu, ale ani od vlastného otca. Keďže v súčasnej dobe si nemôže nájsť žiadnu prácu, podala si prihlášku na nadstavbové štúdium s cieľom získať ďalšie vzdelanie.

Na základe uvedeného sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd vyslovil, že postupom okresného súdu a krajského súdu v napadnutých konaniach bolo porušené jej základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a „*právo na ochranu a starostlivosť dieťaťa podľa čl. 3 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa*“, zrušil rozsudky okresného súdu a krajského súdu a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

II.

V zmysle čl. 127 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06, III. ÚS 417/2013).

Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav, a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 268/05).

1. K sťažovateľkou namietanému porušeniu označených práv postupom a rozsudkom okresného súdu

Sťažovateľka žiada v petite sťažnosti vysloviť porušenie označených práv postupom okresného súdu a žiada zrušiť rozsudok okresného súdu z 28. februára 2013 v konaní vedenom pod sp. zn. 4 P/342/2012.

V čl. 127 ods. 1 ústavy je zakotvený princíp subsidiarity, podľa ktorého ústavný súd môže konať o namietanom porušení práv sťažovateľa a vecne sa zaoberať sťažnosťami iba vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže domáhať ochrany svojich práv pred všeobecným súdom. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda automaticky nezakladá aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany tohto základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, prípadne iným zákonne upraveným spôsobom pred iným súdom alebo pred iným štátnym orgánom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. m. m. I. ÚS 103/02, I. ÚS 6/04, II. ÚS 122/05, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06). Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

Pokiaľ ide o postup a napadnutý rozsudok okresného súdu, ústavný súd vzhľadom na už uvedené poukazuje na skutočnosť, že proti tomuto rozsudku bolo možné podať odvolanie ako riadny opravný prostriedok, čo sťažovateľka aj využila. Označený rozsudok okresného súdu, ako aj sťažovateľkou namietaný postup, ktorý vydaniu rozhodnutia predchádzal, bol teda predmetom súdneho prieskumu krajského súdu.

S prihliadnutím na to bolo preto potrebné túto časť sťažnosti odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

2. K sťažovateľkou namietanému porušeniu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom a rozsudkom krajského súdu zo 17. júla 2013 v konaní vedenom pod sp. zn. 17 CoP/73/2013

Podstata základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

Súčasťou obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy alebo práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je aj právo účastníka konania na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia (napr. II. ÚS 209/04, III. ÚS 95/06, III. ÚS 206/07), t. j. na také odôvodnenie, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Potreba náležite odôvodniť súdne rozhodnutie je daná tiež vo verejnom záujme, pretože je jednou zo záruk toho, že výkon spravodlivosti nie je arbitrárny, neprehľadný a že rozhodovanie súdu je kontrolovateľné.

V danom prípade krajský súd rozsudkom zo 17. júla 2013 v konaní vedenom pod sp. zn. 17 CoP/73/2013 potvrdil rozsudok okresného súdu z 28. februára 2013 v konaní vedenom pod sp. zn. 4 P/342/2012, ktorým okresný súd zrušil vyživovaciu povinnosť otca voči sťažovateľke. Sťažovateľka v podstatnom namieta, že skutkové okolnosti, z ktorých všeobecné sudy vychádzali, neodôvodňovali zrušenie vyživovacej povinnosti, a preto spochybňuje právne závery na týchto skutkových okolnostiach ustálené.

Ústavný súd skúmajúc obsah napadnutého rozsudku krajského súdu zistil, že v označenom rozsudku krajský súd najskôr opísal konanie a rozhodnutie okresného súdu, ktorý odôvodnil zrušenie vyživovacej povinnosti tým, že sťažovateľka *„ukončila štúdium na strednej škole a v súčasnosti sa nepripravuje žiadnym spôsobom na svoje budúce povolanie. Odporkyňa je plnoletá a získala schopnosť sa sama živiť dňom nasledujúcim po ukončení štúdia.“*

Krajský súd potom ďalej uviedol na s. 2 a s 3 odvolacie dôvody, pre ktoré sťažovateľka nesúhlasila so závermi okresného súdu, a na s. 3 až 5 zaujal k jej odvolacím námietkam svoj právny názor. Krajský súd sa okrem iného vyjadril aj k podstatnému odvolaciemu dôvodu sťažovateľky, ktorá sa dovoľavala v jej veci aplikácie § 62 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“), podľa ktorého plnenie vyživovacej povinnosti rodičov k deťom je ich zákonná povinnosť, ktorá trvá do času, kým deti nie sú schopné samy sa živiť, keď uviedol: *„Podľa citovanej právnej úpravy nemá pre trvanie vyživovacej povinnosti žiadny význam tá skutočnosť, že dieťa nadobudlo plnoletosť, ako na to správne poukazuje aj odvolateľka. Zákonná vyživovacia povinnosť k deťom však trvá po dobu, ktorá sa v jednotlivých prípadoch odlišuje a ktorá je potrebná na to, aby dieťa podľa svojich schopností a nadania mohlo získať vedomosti a znalosti, potrebné na náležité vyzbrojenie sa pre začlenenie sa do takej pracovnej činnosti, v ktorej sa môže plne uplatniť. Platí preto, že ak sa dieťa pripravuje štúdiom na svoje budúce zamestnanie, trvá vyživovacia povinnosť rodičov voči nemu tak dlho, pokiaľ táto jeho príprava nie je ukončená. Predpokladom však je, že sa dieťa tejto príprave náležite venuje, teda riadne študuje. Len čo je však táto odborná príprava skončená a dieťa má možnosť sa živiť*

vlastnou prácou, vyživovacia povinnosť rodičov podľa zákona voči nemu zanikne. Za prípravu na budúce povolanie sa považuje jednak stredoškolské štúdium, pokiaľ dieťa nehodlá pokračovať na štúdiu na vysokej škole alebo vysokoškolské štúdium. Nemožno sem zaradiť absolvovanie kurzov a najmä kurz autoškoly za účelom získania vodičského oprávnenia.

Pri rozhodovaní súdov o výživnom sa uplatňuje zásada, podľa ktorej sú rodičia zodpovední za všestranný, duševný a telesný rozvoj svojich detí, z čoho vyplýva, že rodičia sú povinní dbať na to, aby dieťa našlo zdroj svojej obživy v takom obore, pre ktorý má schopnosti a ktorom sa môže náležite uplatniť. V prípade, pokiaľ však nastane situácia, že dieťa absolvuje určitú školskú prípravu, ktorú si zvolilo a pre ktorú má schopnosť a nadanie a táto je ukončená riadnym spôsobom, pričom nemá záujem ďalej v tomto obore prehĺbovať svoje schopnosti a vedomosti ďalším štúdiom, podľa súdnej praxe platí, že dieťa je schopné samo sa živiť, ktorá skutočnosť je dôvodom na zánik vyživovacej povinnosti rodičov voči nemu v zmysle ust § 62 ods. 1 Zákona o rodine.

Pokiaľ nastane situácia, že dieťa aj bezprostredne po ukončení svojej prípravy na budúce povolanie štúdiom nemá možnosť získať prácu v dôsledku situácie na trhu práce, vzťahuje sa na neho právna úprava tak, ako na všetky ostatné fyzické osoby, v dôsledku čoho jeho potreby majú byť zabezpečené dávkami v nezamestnanosti, prípadne sociálnymi dávkami, za ktoré zodpovedá štát.

Krajský súd preto rozsudok okresného súdu potvrdil. “

Ústavný súd po preskúmaní napadnutého rozsudku krajského súdu dospel k záveru, že z hľadiska dodržania základných ústavno-procesných princípov ho nemožno považovať za zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. Krajský súd dôsledne preskúmal a vyhodnotil podstatné okolnosti prípadu a napadnutý rozsudok krajského súdu nemožno hodnotiť ako nezlučiteľný s obsahom základného práva na súdnu a inú právnu ochranu a právom na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Rozsudok krajského súdu nevykazuje známky zjavných omylov v podstatných skutkových okolnostiach, z ktorých krajský súd pri rozhodovaní vychádzal, ani právne závery, ktoré by odporovali relevantnej právnej úprave.

Rozsudok odvolacieho súdu je primeraným spôsobom odôvodnený a nemožno ho považovať ani za arbitrárny. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnymi názormi krajského súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti týchto názorov a nezakladá ani právomoc ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojím vlastným.

Ústavný súd preto s poukazom na to, že obsahom označeného základného práva podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je právo na rozhodnutie v súlade s právnym názorom účastníka súdneho konania, resp. právo na úspech v konaní (II. ÚS 218/02), sťažnosť sťažovateľky v tejto časti odmietol pre jej zjavnú neopodstatnenosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

3. K sťažovateľkou namietanému porušeniu „práva na ochranu a starostlivosť dieťaťa podľa čl. 3 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa“

Ústavný súd konštatuje, že ani v tejto časti sťažnosti nenachádza žiadnu vecnú súvislosť medzi rozsudkom krajského súdu a označenými právami vyplývajúcimi z čl. 3 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa, pretože tento dohovor zaručuje práva každej ľudskej bytosti mladšej ako osemnásť rokov (čl. 1 Dohovoru o právach dieťaťa), čím je podľa názoru ústavného súdu vylúčená možnosť, aby napadnutým rozsudkom boli porušené sťažovateľkine práva, ktorá dovŕšila plnoletosť už 11. júla 2011, teda ešte pred začatím súdneho konania.

Vzhľadom na to ústavný súd aj v tejto časti dospel k záveru, že sťažnosť sťažovateľky je tiež zjavne neopodstatnená, a preto bolo namieste ju podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z tohto dôvodu odmietnuť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. októbra 2013

